

Position Paper Dienst Toeslagen: Niet indexeren maximum uurprijzen KOT

Dienst Toeslagen verzorgt inkomensondersteuning voor bijna 6 miljoen huishoudens in Nederland. Zo maken wij vitale voorzieningen voor iedereen betaalbaar. We voeren onze taak uit langs drie burgerbeloften: 'Wij staan voor u klaar'; 'U weet waar u aan toe bent' en 'U krijgt waar u recht op heeft'. Een deel van onze doelgroep wordt door dit wetsvoorstel nadelig geraakt, zowel voor onze missie als voor de tweede burgerbelofte 'U weet waar u aan toe bent'. Voor de laagste inkomens zullen de netto-kinderopvangkosten namelijk veelal stijgen en voor hogere inkomens dalen. Of dit acceptabel is, is een (politieke) afweging.

Dienst Toeslagen maakt vitale voorzieningen voor iedereen betaalbaar

Circa 600.000 huishoudens vertrouwen op de kinderopvangtoeslag voor het betaalbaar houden van de kinderopvang. Afhankelijk van het inkomen wordt een bepaald percentage, tot een maximum van 96%, van de maximum uurprijs vergoed. Daarnaast stijgen de werkelijke uurprijzen die kinderopvangorganisaties hanteren jaarlijks. Als de toeslag niet meestijgt, nemen de netto kinderopvangkosten voor de burger toe (totale kinderopvangkosten minus de ontvangen toeslag). De maximum uurprijs bepaalt mede de hoogte van de toeslag. Door deze in 2026 niet te indexeren, zoals het voorstel luidt, stijgen in beginsel de netto kinderopvangkosten.

In het nieuwe financieringsstelsel kinderopvang, krijgen alle ouders 96% van de maximum uurprijs vergoed. In aanloop daar naartoe worden de vergoedingspercentages stapsgewijs opgehoogd. Ouders met een hoger inkomen, die nog niet de maximum vergoeding ontvangen, krijgen in 2026 daardoor meer kinderopvangtoeslag. Door deze samenloop ondervinden zij geen nadelige financiële gevolgen. Ouders met relatief lage inkomens, die al de maximum vergoeding ontvangen, gaan er financieel op achteruit. Het is de vraag in hoeverre deze ouders de prijsstijgingen kunnen opvangen en de kinderopvang voor hen dus betaalbaar blijft. In de uitvoeringstoets is becijferd dat naar verwachting circa 100.000 aanvragers te maken kunnen krijgen met een stijging van de netto kinderopvangkosten. In de situatie dat voor twee kinderen twee dagen kinderopvang wordt afgenomen, kan dit oplopen tot bijna € 1.000 per jaar.

Dienst Toeslagen signaleert in de uitvoeringstoets het risico dat ouders met een laag inkomen hierdoor minder betaalruimte over zullen hebben. Dit kan er toe leiden dat zij eventuele vorderingen die (in eerdere jaren) bij Dienst Toeslagen of de Belastingdienst zijn ontstaan, daardoor niet in een keer kunnen terugbetalen. In de invorderingsketen zijn instrumenten voorhanden om burgers te helpen een vordering verantwoord terug te laten betalen, zoals een (persoonlijke) betalingsregeling. Verwachting is dat hier vaker een beroep op zal worden gedaan, of dat Dienst Toeslagen in ultieme gevallen vaker over moet gaan tot maatregelen als betalingsherinneringen en aanmaningen als de betaling in zijn geheel uitblijft. Het is erg onzeker hoe groot de instroom in de invorderingsketen zal zijn, maar om een extra instroom zorgvuldig en burgergericht op te kunnen vangen is aanvullende capaciteit gewenst.

U weet waar u aan toe bent

In recente jaren zijn de maximum uurprijzen met een extra factor geïndexeerd om te zorgen dat de maximum en werkelijke uurprijzen in de kinderopvang niet te ver uit de pas lopen. Daarnaast heeft het kabinet in het hoofdlijnenakkoord de stap naar een nieuw financieringsstelsel met bijna gratis kinderopvang voor werkende ouders aangekondigd. De boodschap 'bijna gratis' kinderopvang is in de media breed overgenomen en schetst mogelijk verwachtingen die niet overeenkomen met de realiteit van burgers met de laagste inkomens, die hun kinderopvangkosten in 2026 juist kunnen zien stijgen. Dit creëert complexiteit in de communicatie. Burgers houden mogelijk onvoldoende rekening met een forse stijging van de kosten in 2026 en moeten hierop worden gewezen. Tegelijkertijd wil Dienst Toeslagen geen onrust creëren bij ouders die een hogere vergoeding gaan krijgen. Dienst Toeslagen verwacht ook vragen van ouders over de rechtvaardigheid van de verschillende effecten niet naar tevredenheid te kunnen beantwoorden.

Technisch gezien is deze wetswijziging uitvoerbaar. De maximum uurprijzen blijven immers ongewijzigd ten opzichte van 2025. De effecten op een deel van de kinderopvangpopulatie zijn potentieel echter groot en in samenhang met de belofte en ingroei naar een nieuw financieringsstelsel van 'bijna gratis' kinderopvang staat Dienst Toeslagen voor een complexe communicatieboodschap. Het risico is dat ouders niet goed weten waar ze aan toe zijn. Dienst Toeslagen schetst in dit paper slechts de verwachte gevolgen en risico's van de wetswijziging vanuit uitvoeringsperspectief. Uiteindelijk is het een politieke afweging of de beoogde besparing in verhouding staat tot de potentiële nadelige effecten voor de beschreven doelgroep.